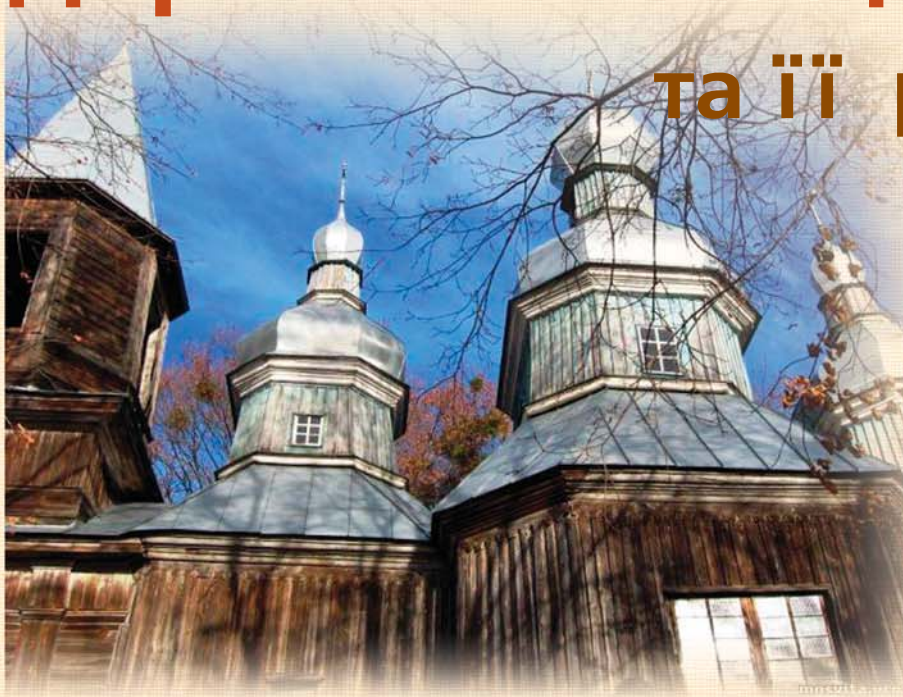

Перлина дерев'яного зодчества та її рятівники

Наталія Булаєвська

Церкву Різдва Пресвятої Богородиці жителі Тулинець здавна звели на вершині одного з пагорбів. Вони хотіли, щоб їхня святиня сягала неба. І сьогодні вона виринає, немов диво перед зором проїжджаючого селом у напрямку до Дніпра. Ще більше враження справляє, коли з'являються купчасті хмари. Тоді вона ніби пливе у височині.

Задивився на це видово священник Роман – настоятель Київського храму святителя Михаїла, коли проїздив тут наприкінці 90-х років ХХ століття. Він з числа допитливих, творчих натур. Часто відвідує святі місця. Неодноразово бував на Святій Землі у Єрусалимі, на горі Афон, на Сінаї. Немало бачив дивовижного – і безліч храмів та чудових місцин, і Благодатний вогонь на Великдень, і як Йордан на Водохреще щоразу на мить повертає свої води, і хмарину над Фавором на свято Вознесіння Христове. Однак і тулинецьким краєвидом замилувався. Піднявся на узвишся до самої церкви. Серцем відчув велику Божу благодать. А поглядом ясно видця оцінив і майстерність будівельників, і поважний вік споруди. Отож, потім неодноразово нагадував у проповідях: це місце благословенне, бо на нього Дух святий сходить понад 300 років.

Інтуїція не підвела о. Романа. У книзі відомого краєзнавця ХІХ століття Лаврентія Похилевича "Сказання про населені місцевості Київської губернії" наводиться уривок із візиту Мошенського деканата за 1789 рік, де йдеться, що у Тулинцях "і перед руїнами була церква і після руїн". Істину цих слів засвідчує напис на камені, знайденому під час копання фундаменту під сучасну, побудовану у 1784 р., церкву. На камені була вибита і назва – Різдва Пресвятої Богородиці. Давність обраного місця підтверджує і той факт, що заснування села датується 1622 роком. Існувало ж правило: закладається село – споруджується церква.

За історію довжиною у кілька століть чимало змін позначилося на долі споруди. Як і багато інших духовних осередків, за радянських часів вона слугувала як складське приміщення, а згодом і взагалі була покинута. Від часу і вітрів похилилися хрести, просів дах, повилітали шибки з вікон, руйнувалися стіни. Здавалося, зірветься бу-

Вигляд церкви з південного боку.
<http://mosvita.ucoz.com>

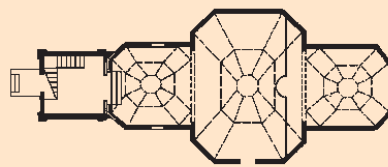
ря – і пам'ятки дерев'яного зодчества як і не було.

На щастя, такого не сталося. Цікавим є факт, занотований нинішнім священиком протоієреєм о. Володимиром (Ромашенком): "У 80-х роках ХХ століття українцям з Канади так сподобалася церква, що вони готові були її викупити і транспортувати за океан – до українського поселення біля міста Вінніпега".

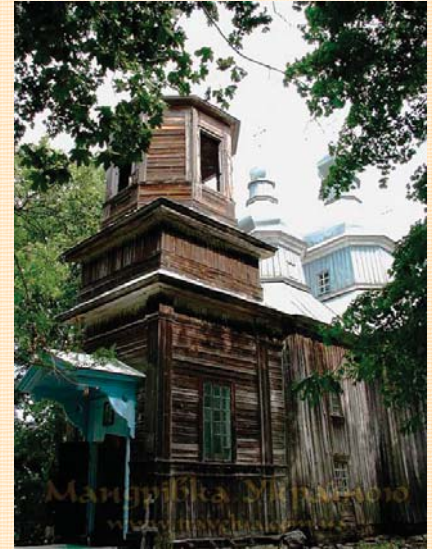
Але не діаспора врятувала шедевр. Дорожили своєю пам'яткою мешканці села. Ще в період атеїзму виявили мужність і патріотизм сільські механізатори. Дізнавшись, що керівництво збирається зруйнувати церкву, сіли за кермо тракторів і, не побоявшись, перегородили доступ до святині. А нині, коли села торкнувся занепад, нагодився Богом посланий отець Роман. І знову сталося несподіване. Церква, залишена напризволяще, офіційно включена до числа таких, котрі вже віджили своє (розпорядження Київської обласної державної адміністрації від 29 березня 1996 року № 210), почала воскресати. Знайшовся подвижник-чернець Микола. За благосло-

венням о. Романа перекрив споруду, встановив хрести. І хоч вікна ще не були заklenі, а вже відновилася служба Бога.

Відразу, у 1999 році, на престольне свято – Різдва Пресвятої Богородиці – о. Роман організував з Києва до Тулинець хресний хід. Навіть на той час – кінець ХХ ст. – подібні духовні заходи ще сприймалися незвично. Люди дивувалися. Мовляв, у давнину на прощу ходили до Києва, а тут навпаки – з Києва до села у глибинці, віддаленого і від райцентру, і від столиці. Тим більш хвилюючим було бачити, як перехожі при зустрічі з групою віруючих з

хорогвами та іконами, зупинялися, знімали головні убори і вклонялися. Того першого разу прочани за чотири дні пішки подолали 120-кілометрову відстань. Їхній маршрут проліг живописними історичними місцями понад Дніпром – через зна-

мените Трипільля, котре дало назву всесвітньо відомій археологічній культурі, давньоруські міста – Халеп (сучасна назва Халеп'є Обухівського району), Святополч – (Стайки Кагарлицького району), Іван-город – Ржищів. З тих пір хресні ходи стали традиційними. Немало з тих, хто йшов ними, зцілились від недуг. Не один перебудував своє життя на краще.

Мені спало на думку інформувати через радіостанцію "Голос Києва" про ці благодатні ходи, під час яких траплялося багато цікавого, незвичного і повчального. Зокрема, перший хід ознаменувався встановленням Хреста на перехресті шляху Пиї – Тулинці. Наступного, 2000-го, року прочани потрапили у зливу, але виявили стійкість і дійшли до поставленої мети. У 2003-му спостерігали явлення

Вигляд церкви з заходу. Фото Романа Маленкова.
<http://ukrainaincognita.com/>

Вигляд церкви з південно-західного боку. <http://mosvita.ucoz.com>

План церкви. <http://travel.com.ua>

Розписи в інтер'єрі церкви. ХІХ ст.
<http://travel.com.ua>

Вигляд церкви Різдва Пресвятої Богородиці зі сходу.
<http://mosvita.ucoz.com>.

на небі над Тулинецькою церквою Матері Божої. Особливістю хресного ходу 2004-го року, який вів священник Ростислав, була присутність ікони з часточкою пояса Пресвятої Богородиці. Цією іконою рятівник пам'ятки о. Роман благословив усіх, хто прийшов на престольне свято. У 2005 році побували біля цілющого джерела в Уляниках Кагарлицького району, яке у давнину, за повідомленням місцевої жительки Марії, учасниці ходу, називали Христовим. Хресний хід у 2009-му був уже одинадцятим і виявився знаковим, бо всі, хто прибув на храмове свято, стали співучасниками визначної події, яка відбулася вперше за всю історію церкви — архієрейської Божественної літургії. Провів її архієпископ Білоцерківський і Богуславський, владика Митрофан. Йому співслужили протоієрей Роман, настоятель храму протоієрей Володимир, священники з Ржищева і ряду навколишніх сіл.

Щороку вклоняється тулинецькій святині група сестер милосердя, створена при храмі св. Михаїла. Одні з них прибувають хресним ходом, інші — разом зі старшою сестрою привозять приготований ними цілющий святковий обід.

Буває, протоптують шлях до Тулинець і благодійники. У 2007-му завітали на престольне свято члени Спілки журналістів України М. Роман, Л. Корольова, підприємець С. Соколов. Вони передали 10 тисяч гривень і подарували ікону "Спас Нерукотворний".

До числа благодійників і небайдужих до долі видатного творіння народних умільців належить і наша обласна організація Українського товариства охорони пам'яток історії та культури. Найперше — її наукова секція пам'яток містобудуван-

ня і архітектури, якою більше 35 років керувала здібний науковець, кандидат мистецтвознавства Євгенія Горбенко. Саме вона дослідила архітектурну перлину і домоглася включення до списку пам'яток республіканського значення (Постанова Ради Міністрів України від 6 вересня 1979 року № 442). Як на той час, для цього потрібно було не тільки докласти чимало зусиль, але й виявити мужність.

І нині Товариство бере посильну участь у відновлювально-реставраційних роботах цінного об'єкту та в організації духовно-просвітницького центру при церкві, створення якого напрокував о. Роман. У 2001–2007 роках організація переказала 7731 гривню. У 2008 і 2009 — 10333 гривні завдяки двом, проведеним спільно обласним акціям "Врятуємо козацьку церкву у Тулинцях Миронівського району — перлину дерев'яного зодчества". Загалом наша фінансова участь склала 19154 гривні.

Особистими внесками підтримали акції працівники Головної ради Товариства та Центру пам'ятокознавства НАН України і Товариства. Активно відгукнулися слухачі недільної школи для дорослих Свято-Макаріївської церкви м. Києва. По 100 і більше гривень внесли кияни Наталія Сенченко, Анатолій Стулій, подружжя Юрій і Марія. Надійшли кошти від організацій і окремих громадян Київщини: 1500 гривень від Фонду соціального розвитку Броварського району, 1000 — з Білоцерківського, 990 — внесок підприємця з Тетієва Олега Слободяника, 450 — із Згурівського, 270 — з Іванківського, 200 — з Києво-Святошинського районів, 158 — від працівників Тетіївської райдержадміністрації, 120 — від жителів Миронівського району. Найбільше постаралися студенти історичного факультету Київського Національного університету ім. Тараса Шевченка. Спільно із професором кафедри новітньої історії, головою обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Григорієм Савченком вони внесли 2000 гривень. Маємо приклади, коли жителі Києва — логопед Валентина Семьонова, науковий співробітник Інституту держави і права НАН України Юрій Кас'яненко, пенсіонерка Ганна Іванько-Нессен щороку передають кошти на впорядкування Тулинецького шедедру.

В ході акцій презентовано чимало книг. Найщедрішим був дарунок дирекції Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника (того часу генеральним директором був Сергій Кролевець), яка передала для духовно-просвітницького центру ряд альманахів, збірників наукових конференцій, путівників та чудовий, вартісний фотоальбом "І монастир той небу подібний".

Розкішний альбом "Київська обитель св. Кирила", путівники, листівки передано Національним історико-архітектурним заповідником "Софія Київська" (генеральний директор Неллі Кувальська).

На прохання голови Українського товариства охорони пам'яток історії та культури академіка Петра Толочка, Київська митрополія Української православної церкви подарувала факсимільне видання "Пересопницьке Євангеліє" 1556-1561 років, оригінал якого використовується під час інавгурації Президента України.

Так склалось, що акція 2008 року співпала з відкриттям у Культурологічному центрі Товариства охорони пам'яток неповторно-прекрасної виставки живописних полотен Любомира Мартинюка, які творились на пленері у Національному Ботанічному саду НАН України. Мала вона божественну назву – "Я захоплююсь творінням Твоїм, Господи!" Під такою назвою вийшов альбом. То ж і він був переданий Тулинецькій святині директором культурологічного центру Мариною Бур'яною.

За кошти обласної ради Товариства закуплено по 12 томів творів Іоанна Златоуста і житій святих Димитрія Ростовського.

Великою вдачею для нас було придбання на православній виставці унікальної книги "Скарби монастиря святої Катерини", присвяченої одній з найдавніших християнських обителей, котра розташувалася біля підніжжя знаменитої біблійної Сінайської гори – гори Мойсея. Книга знайомить читачів з неоціненними скарбами монастиря в галузі іконопису, архітектури, літератури, декоративно-прикладного мистецтва. На її сторінках йдеться і про українсько-сінайські відносини. Видання проілюстроване

чудовими фотографіями, які дарують справжнє відчуття присутності у стародавньому монастирі.

Ще ми перебували у полоні гарного настрою від передачі церкві рідкісної книги, а вже отримали від великої шанувальниці культурної спадщини, члена Спілки художників України, провідного співробітника Національного художнього музею України Ніни Пархоменко повідомлення, що вона пише ікону святої Катерини і зможе подарувати її для церкви. Почули те, про що не могли і мріяти. Адже художниця побувала у тих місцях, й через те з особливим натхненням створила список ікони XII століття.

Через деякий час, у квітні 2009 року, ікону було вручено на об'єднаному пленумі двох обласних організацій – Товариства охорони пам'яток і Спілки краєзнавців священику о. Володимиру та започатковано традиційний місячник, приурочений до Дня пам'яток і міжнародного дня пам'яток та історичних місць.

Пощастило нам, знову ж таки під час відвідання православної виставки, придбати копію ікони – "Софія – Премудрість Бога". Це було, як Боже провидіння. Адже свято ікони збігається в даті з престольним святом села. А зображення її подібне до головної ікони славетного Софійського собору, який називають вівтарем Києва, його найсвятішим місцем.

Найближчими роками прагнемо внести свої "дві лепти" для врятування тематичних розписів XIX століття у Тулинецькій церкві, котрі чудом уціліли, але вимагають ретельної реставрації. Сподіваємося, що все більше людей долучиться до цієї святої справи.

Поховання настоятелів храму.
<http://mosvita.ucoz.com>.